

การประเมินผลกระทบจากการจัดทำ SEA ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินการในปี 2562

โดย อาจารย์จักรกริช ธรรมศิริ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

40

วัตถุประสงค์ในการติดตามประเมินผล

ศึกษารูปแบบและกระบวนการจัดทำ SEA ที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินการ แล้วเพื่อค้นหาลักษณะร่วมและความแตกต่างของโครงการ SEA ที่จัดทำโดยหน่วยงานต่าง ๆ

1

2

3

4

เพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบกระบวนการและวิธีการจัดทำ SEA ของหน่วยงานต่าง ๆ กับมาตรฐานสากลและมาตรฐานประเทศไทย (แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2563)

ศึกษาเชิงลึกกระบวนการกำหนดขอบเขต (Scoping) กระบวนการพัฒนาและประเมินทางเลือก (Alternatives Development and Assessment) และวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภายใต้ 2 กระบวนการดังกล่าวข้างต้น

ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และสภาพพึงปรารถนาในการจัดทำและขับเคลื่อนการจัดทำ SEA ของประเทศไทยให้เกิดประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และแนวทางการสร้างการยอมรับบทบาทของ SEA ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน

ผลลัพธ์ที่คาดว่าจะได้รับจากการติดตามประเมินผล

การพัฒนาแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
ของประเทศไทยให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาสภาพแวดล้อม องค์กรประกอบ และกระบวนการในการ
กำกับ (Regulation) และสนับสนุน (Promotion) การจัดทำ SEA
ในประเทศไทยให้มีมาตรฐานและส่งผลกระทบทางบวกต่อ
กระบวนการพัฒนาของประเทศให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตัวแบบการติดตามประเมินผลที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์

ตัวแบบ CIP ของ Daniel L. Stufflebeam มาพัฒนาระบบการประเมินผล
ภายใต้โครงการนี้

บริบท (Context)

ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

กระบวนการ (Process)

ผลผลิต (Outputs)

การนำไปใช้ประโยชน์หรือผลลัพธ์ (Outcome)
ทั้งขั้นต้น (Immediate Outcome) ชั้นกลาง
(Intermediate Outcome) และ
ขั้นปลาย (Final Outcome)

การคัดเลือกโครงการในการประเมินผลกระทบการจัดทำ SEA

พิจารณาจาก...

- 1) สถานะของโครงการ คือ เป็นโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จหรือจะดำเนินการแล้วเสร็จ
- 2) โครงการที่ได้นำแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงในช่วงปี 2561 และ 2563

1

โครงการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2

โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำชี

3

โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำสะแกกรัง

4

โครงการศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ โครงการพัฒนาน้ำต้นทุนลุ่มน้ำปราจีนบุรี – บางปะกง

5

โครงการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์พื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก

สรุปผลการประเมินผลโครงการ SEA เบื้องต้น โดยประยุกต์ใช้ตัวแบบ CIAP

วิธีการประเมินผลเชิงคุณภาพที่มุ่งให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมากกว่าการอธิบายถึงจำนวนหรือความเป็นตัวแทนโดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลหลัก คือ เทคนิค Framework Analysis โดยมีองค์ประกอบในการประเมิน 4 องค์ประกอบ คือ

การประเมินบริบท (Context Evaluation)

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
เบื้องต้น

การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อประเมินผลกระบวนการ
จัดทำ SEA โครงการตัวอย่าง

สรุปผลการประเมินผลโครงการ SEA เบื้องต้น โดยประยุกต์ใช้ตัวแบบ CIAP

การประเมินบริบท (Context Evaluation)

การประเมินความเหมาะสมในการจัดทำ SEA ของหน่วยงานเจ้าของโครงการ SEA ที่เป็นกรณีศึกษา

- 5 โครงการจำนวน 2 หน่วยงาน คือ สททช. และ สผ. มีอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการวางแผน
- การขับเคลื่อนเพื่อนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ทั้ง 2 หน่วยงาน มีความเหมาะสมที่จะดำเนินการจัดทำ SEA

การประเมินวัตถุประสงค์การทำ SEA

- ทั้ง 5 โครงการมีลักษณะร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เป็นการระบุวัตถุประสงค์ในระดับกระบวนการและระดับผลผลิต
- ไม่สอดคล้องกับหลักการระบุวัตถุประสงค์ของ SEA ที่มุ่งเน้นการระบุวัตถุประสงค์ในระดับ
 - ✓ ยุทธศาสตร์ (ผลลัพธ์และผลกระทบ)
 - ✓ ภาพอนาคตที่พึงปรารถนาระยะยาวที่คาดหวังจากกระบวนการพัฒนาหรือกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากข้อเสนอแนะของ SEA

การประเมินแนวคิดในการนำ SEA ไปใช้ประโยชน์

- รายงานการเริ่มงาน (Inception Report) ของทั้ง 5 โครงการ
- ไม่ระบุแนวทางที่จะนำ SEA ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนว่าจะใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจขั้นตอนใดบ้าง

สรุปผลการประเมินผลโครงการ SEA เบื้องต้น โดยประยุกต์ใช้ตัวแบบ CIAP

การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

โครงการ SEA ที่รับผิดชอบโดย สทช. ทั้ง 4 โครงการ

ทั้ง 4 โครงการ มีวัตถุประสงค์เหมือนกัน

- (1) เพื่อศึกษาและจัดทำรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ
- (2) เพื่อศึกษาและจัดทำรายงานแผนงานตามแนวทางพัฒนาลุ่มน้ำแบบบูรณาการระดับยุทธศาสตร์ (Strategic and Integrated Development Program of River Basin: SIDP) ในพื้นที่ลุ่มน้ำ และ
- (3) เพื่อศึกษาและจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของลุ่มน้ำสำหรับ สทช. และคณะกรรมการลุ่มน้ำในการบริหารจัดการน้ำ การจัดทำแผนลุ่มน้ำ การตัดสินใจ การให้ข้อมูลกับผู้ใช้และประชาชน

สาระสำคัญของโครงการทั้ง 4 โครงการ คือ

- รายงาน SEA แผนงานการพัฒนาลุ่มน้ำ และ
- ระบบฐานข้อมูล

วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของทั้ง 4 โครงการ คือ การนำข้อเสนอแนะจาก SEA ไปใช้ในการจัดทำแผนงานการพัฒนาลุ่มน้ำ และการพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศของลุ่มน้ำ

โครงการ SEA ที่รับผิดชอบโดย สผ.

มีวัตถุประสงค์

- (1) เพื่อวิเคราะห์และจัดทำต้นแบบการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่บนฐานของศักยภาพและความเหมาะสมของการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่
- (2) เพื่อให้ได้แนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบ/เครื่องมือในการบูรณาการการปฏิบัติการทางนโยบายและแผนงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการนี้ คือ ต้องการต้นแบบการจัดทำ SEA ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สรุปผลการประเมินผลโครงการ SEA เบื้องต้น โดยประยุกต์ใช้ตัวแบบ CIAP

การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เบื้องต้น

ทั้ง 5 โครงการมีการดำเนินงานตามร่างแนวทางการจัดทำ SEA ของ กพย. ฉบับ ปี 2561 และ ปี 2563

จุดอ่อนของโครงการ SEA คือ กระบวนการได้มาซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ หรือประเด็นสำคัญที่จะนำมาวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

- **ประการแรก** การพัฒนาอาจจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ เนื่องจากไม่มีกระบวนการแยกแยะระหว่างอาการของปัญหา สาเหตุของปัญหา และรากของปัญหา
- **ประการที่สอง** แนวทางที่กำหนดอาจจะไม่สามารถขับเคลื่อนได้ เนื่องจากพบว่าไม่มีการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ทางเลือกที่จะตอบสนองแนวทางการพัฒนา โดยเฉพาะในประเด็นของศักยภาพในการดำเนินยุทธศาสตร์ นโยบายเหนือกว่าที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องตัดสินใจขับเคลื่อน

แนวทางการจัดทำ SEA ของทั้ง 5 โครงการ ไม่ได้มีการกำหนดว่าจะทำ SEA ในระดับนโยบาย แผน หรือแผนงาน

☑ การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อประเมินผลกระบวนการจัดทำ SEA โครงการตัวอย่าง

บรรยากาศการเข้าหารือหน่วยงานเจ้าของแผนหรือแผนงาน เจ้าของโครงการ และที่ผู้จัดทำ SEA

การประชุมหารือร่วมกับ
สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2563

การประชุมหารือร่วมกับ
สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
วันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2563

การประชุมหารือร่วมกับ
ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
วันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2564

☑ การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อประเมินผลกระบวนการจัดทำ SEA โครงการตัวอย่าง
บรรยากาศการเข้าหารือหน่วยงานเจ้าของแผนหรือแผนงาน เจ้าของโครงการ และที่ผู้จัดทำ SEA

การประชุมหารือร่วมกับ
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
วันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2564

การประชุมหารือร่วมกับ
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษา
และจัดทำ SEA
วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2564

ช่วงการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ช่วงที่ 2

ช่องทางการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ....

- 1) Chat Facebook Live
- 2) Scan QR Code

